Экземпляр

Массе а мехий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРОЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 21 ОКТЯБРЬ, 1986 ШУ. ★ № 126 (7317). ★ Мах 3 кеп.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцие 69 шу дизара хетадаь

КПСС ЦК тIахьехамаш

1. Даькъала хилда Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революцие 69 шу дизар!

2. Сийле хийла Сийлахь-боккхача Октября!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим дийна бога революционни хьехам!

4. ЧIоагIаIойла советски наьха дерригача ноахалий революционни преемственность — Октября идеяш гIулакхи вIашадергдоацаш хилара тешам!

5. Даькъала хийла Советски Союза Коммунистически парти — советски общественна кулгалдуш хостам телеи низ!

6. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни охархой, халкъа интеллигенце йохаргIоаца цхьоагIо!

7. Даькъала хилда Советски Союза халкъий дохалургдоаца вежарашца дола доттагIаш!

8. ЧIоагIаIойла партен халкъен цхьоагIо!

9. Советски Союза къхьегамхой! ТIагIертта, дог цIена къхьегарца кхоачашъгрча вай КПСС XXVII съезда исторически решенеш!

10. Советий мехка гражданаш! Эргалонаш — массане а хIаранне а гIулакх да! Хьинаре чIоагIде экономикера, общественни вахара еррига сферашкара революционни хувцамаш!

11. Коммунисташ! Къхьегам безарен йоккхача нравственностен шоай масалца КПСС XXVII съездо оттадь декхарш кхоачашдара оарцагIбаха къхьегарамхой!

12. Комсомольцаш кагирхойн! Майрра, хьинаре, новаторски хьисане юкъеIо дегIаюхилга сихдарне декхарш кхоачашдара! ВЛКСМ ХХ съезда — ма доагIлара накъагIо!

13. Сийле а хоастам а хиъба советски кхалсага — йоккхача патриотхана, кIаьдлургIоацача къхьегамхоноа, йоакхо еча нанна!

14. Парте, тIема, къхьегама ветеранаш! ТIехьа тIайоагIача хана а коммунизма гIулакх бахьан хьинаре къовсам лоаттаберий мугIаре хила!

15. Советски Союза къхьегамхой! ДегIайоалае социалистически яхь! ДIаъхьалашка ахара болама темпаш лаххъе, карагIадьнначох салоIам хиннен кхоачамбахь ма Iе!

Кхоачашъгрча вай 1986 шерара планаш задаеш! XII пятилетка дика дIайолаергьа вай!

16. Мехка къхьегамхой! ТIагIертта лаккъе къхьегама овсарне! Из дара хIара коллективча, хIара балха моттигерча ерригача таронех пайда эца!

17. Сийле хийла дегIаюхилга сихдара ритме болх беча, къаенна нормаш оамалаш майрра йохаеча производстве хьалхалаттарийн новаторийн!

18. Халкъа бохама къхьегамхой! Къовсам лоаттабе продукце дикал лаккъяра тIехьа, советски марка сий бахьан! Тешшаме духьале оттае техничеки тIехьадисара, брака!

19. Къхьегамхой! Рузкъан кхом беш, из доалара духьала къовсам лоаттабеш цIенхаштта хила; кхом бара чIоагIа режим лоаттае!

20. Промышленни предприятей, совхозний колхозний къхьегамхой! Шеларга юкъеIоалае бохама расчети коллективни нодриди! Духха гIа шоай лоIаме, инициатива йолаш, къхьегамах бухсоцаш хьахур бахьан бехкгохкам хеташ хила!

21. Iнламанхой, инженераш, конструкторааш, изобретателаш! ДегIадоаладе советски Iнлма, майрра гIа къовсам лоаттабе принципиально керда, дунен тIа дикагIойла техникан технологен разработка яра а караерзаяра а тIехьа!

22. Машинашъераш! Шо Iнлма-технически прогресс сихьяра хьалхара эшелоне да! Шун декхар да керда, йоккха балха оосарле йола, тешаме машинашн оборудовании хьаяр!

23. Промышленноста болхлой! Хьинареrга юкъехьувза керда, прогрессивни техника, вIашатIехьдакхха цох ма хулла дикагIа пайда эцар!

24. Мехкдаьтта, газован, кIора, металлургически промышленноста къхьегамхой! Тешшаме Iалашъе экономика доагорца, бийдалца, материалашца!

25. Химически индустре болхлой! ТIа-тIа лакхбе хIара бохахама хинхьаьгIа ера боарам! Шерде продукце прогрессивни тайпан хьадар!

26. Советски гIишлохой! Дикал йолаш а шоай ханнахьа а хьалъе производствени а социальни а сферашкара объекташ!

Лаккъе гIишлон комплекса эффективность!

27. Транспорта болхлой! Ма хулла дикагIа вIашатIехьбаккха мехка транспортни система болх! Цахаддам дIа-ъса кхаъха халкъбохама мовхьан!

28. Агропромышленни комплекса къхьегарамхой! Тоаде мохк кхачанца Iалашбар! Шеларга юкъейоалае интенсивни технологеш — кхай а фермай а продуктивность лаккъара тешшаме белгало!

29. Халкъа образование болхлой! Эргадьккха тоаде хьалкхувш йоагIача тIехьен дешар хьехари коммунистически кхетам балари.

30. Здравоохранене болхлой! Шоах тийша да советски наьха могашал лоарап! Лаккъе шоай балха дикай а бехкгохкам а! Хьинареrга юкъедоаладе вахара унахцIена хьисан!

31. Торговле, общественни кхачан, быта служба, коммунальни бохама болхлой!

Шун балхах тийша я наха тоам хилар! ТIагIеIIа дегIадоаладе гIулакх дара хIанзара тайпан! Лаккъе бахача наха гIулакх дара культура!

32. Советий Мехка гражданаш! Лира къовсам лоаттабе общественна экономически а моральни а зе дерашца, советски законаш телхадеранца! Цахаддаш къовсам лоаттабе балхах къехкарца, маларца, къа ца хьегаш доходаш яхарца!

33. Управлене болхлой! Къхьегама процесс нийсача боарамагIа вIашатIехьяккха! Тоае балха стили методаш, бухъяккха бюрократизм, ведомственность, местничество!

34. СССР гражданаш! Хьинареrга дакъа лаца дIаъхо йодача хана общественна демократизаци еча! Мехка дай хила!

35. Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш — СССР политически лард, халкъа социалистически ше доалдара керттера звено!

36. Советски профсоюзаш! Шерде къхьегама хьинар, инициатива, наьха творчество, тоде цар къхьегама, быта, салалара хьаалаш!

37. Советски культура деятелаш! Ма хулла дикагIа кхоачашде тIа-тIа лакхлуш доагIа къхьегамхоштта эпараш! Къаккхолла социалистически заман йоагIгIаш йола произведенеш!

38. Советски бIухой! Фийла а тешшаме а лорабе советски халкъа машара, кхоллама, къхьегарам, Сийлахь-боккхача Октября исторически карагIдьинараш!

Даькъала хилда СССР Гергашцара Низам!

39. Советий Мехка къхьегамхой! Пятилетка къхьегама фронте хьинаре болх барца чIоагIдергда вай социализма а машара а гIулакхаш!

40. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка!

ЧIоагIлолда вежарашца йолча социалистически паччахьалкхенн доттагIаш кхотаенна хилари!

41. Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета! Даькъала хийла пролетарски, социалистически интернационализм!

42. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойн партешка!

Машари социализми бахьан дерригача мехкий коммунисташа цхьана леладу гIулакхаш классови барт-цхьоагIон чIоагIлойла!

43. Дунен халкъаш! Дунен халкъашта юкъера хьал тоадара, паччахьалкхенашта юкъе конструктивни гIулакхан леладара тIехьара къовсам чIоагIберга вай!

44. Дерригача мехкий халкъаш! ЧIоагIа къовсам лоаттабе Iоажал яхьаш долча гергашта духьала, ядерни лелхамаш соцадара, ядерни герз цIендаь дIадакъкхара тIехьа!

Космоса милитаризаци яйтагIбяц вай!

45. Дунен халкъаш! Хьинаре къовсам лоаттабе Iоткъам лоаттабара, вовхара, террористически йовсарал леладара империалистически политикана духьала!

Хьадеха Централни Америкера, Африка Къулбехьера, Гаргарчеи Юкъерчеи Малхбоалера къовсаман политически нийсделгга!

46. Европа халкъаш! Тешамеча машарап лоалахой дика гIулакхаш леладарап тIехьа, континенета тIа разрядкен кхерамзлен хилийтара тIехьа къовсам лоаттабе!

47. Азиатско-тихоокеанскин мехкий халкъаш! Халкъашта юкъера кхерамзлен регионе машара цхьана гIулакхаш леладелгеи Iалашдара воай низаш вIашагIтохарга вай!

48. Даькъала хийла Советски Союза Ленински арахьара политика — халкъий кхерамзле лорарап машареп, дунен халкъашта юкъе шерра вIашн гIулакхаш леладара политика!

49. Даькъала хийла Советски Социалистически Республикай Союз — Сийлахь-боккхача Октябра дахье!

50. КПСС XXVII съезда ленински наькъарIа — коммунизм хьалъяреи машареи наькъарIа дIаъхьалхашкаъха гIа баха!

ДЕРРИГА НИЗАШ ОАРЦАГIДАХА

БIАРГАШ ХЬАДЕЛЛА ДЕЗА

Кастта 69 шу дуз Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революцин хинна. Ше хьакхеллача хьалхарча дийнахьа денз машара политика кхайкаеш хьабоагIа Советий Мохк.

Даздар, вай машара тIедерадаь чанхдоаха гIулакхаш фуггарIа дь а мичча бесса а харце гIерташ дуйха «кIьлъеIо» империалистически гIоварша. Кхыметтел бер а цендардолаш да ядерни гергара дувзаденна цар дувцар: Советски Союз Америка вIашагIкхийттача Штаташца ядерни тIом хьоабе кийчлуш я пудухьа ма мотта духхагIа Iоаде деза уназара гера, йоах дар.

ТIанкха дунен тIа мел долча прогрессивни адама дика хов ядерни герза кийчонца вай совле янкха ца гIертагIа, духъьал вой ихеграмзле Iалашъяла мара вайга ну тайпара герз доадIга.

Хьаьта ядерни гераз тохкамаш делга соцадара пхьал оагIорехьара мораторин дIайолаьр а СССР я. Хьажал мишта «жоп» тел США администраце советски моратория. Цо наст-каста ядерни герза тохкамаш ду. Сенга кийчуш боаих, хьанца ядерни тIом бе гIерт США? БIаргаш хьаделла мегаций но, нагахь санна тахан молагIча оагIоно а унзара тIом дIаболабой ухъаза совле цхьанегатъяа а хуруйсанIга. Лаьтта мед дар хIалакъургдолга ихетадап-тешно.

ЧIоагIа гIадвазар со КПСС ЦК Генеральни секретарь нов. М. С. Горбачевн США президент Р. Рейганн Исланде вIашагIкхийттача хана. Хеталора хIанз мукъагIа гера гергара хьадар сихдаь содIадеп, ядерни герз цIендаь дIадоаххкгара вIашатIехьданкха, аьнна СССР-о еина предложенин США-с хьалдоалаергьа, аьнна. ЦIьбабакъда, из ишта хIанзанар. Цхьанна нийчо йоолап бакъхабар американцаш Рейкьяннан.

Сай къамаьл чIагIдаккхача безам бар са КПСС ЦК Генеральни секретара нов. М. С. Горбачева Советски телевиденне гIолла къамаьл деш кхачача ух1 дешаша:

«Хет, деррига дунен тIа геттара дукха болчар, царна юкъе Iаьдал бе доалараш а болаш, Рейкьявикан цIенхаштта выводаш е йиш я, аьнна». **Дж. УГУРЧИЕВ,** тIемен къахьегамен ветеран.

МАШАР ХИЛАНЗА БАРГБАЦ

Рейкьявикски вIашагIкхетарг цIьакха а къьлта хьакъехар вай мохк дунен тIа машар хилийтара чIоагIа тIанхуш хилар, дунен халкъашта юкъера яхкаьм мелбе гIертлера. Дунен тIа машар мел безаш болча наха дагалаттар дар Советски Союзо яьхар. Дийцар дар ядерни герз цIендергда, из цIендаь дIадоаххкгара, цхьабакъда, ядерни герз цIендаргда хьаяр IамаIгIаш дIаъхьалашка тIа. Америкера Штаташца космоса милитаризаци яра тIанхер.

Вай хьамсарча партен правительствин машар хилийтара еча йоахкина мел а луш, берригача советски наха а санна шоай хьинар кхо па деп къахьегаш ба тха экспериментально-механически завода болхлой а. Ер шу доладелча денз оаха планал совIга продукци мадалъяккхарах, кхом барен хьурмат дарен режим чIоагIъярах, арахецача продукцеге дIабода мах яIеаяргьаш задавел совIга шера паччахьалкхенна 30 заор сом пайда баьб оаха.

Цхьаккха цех лиг заводе тIехьакъосаш. Царна юкъе а къьастта дика къахьегаш а Поцелуев Юрийн Зурабов Русланн нерте латтача цеий коллективаш.

Х. КИЕВ,
РСФСР жилищно - коммунальни бохама министерстве Грозненски экспериментальни - механически завода директор.

СССР Лаккхьара Совет гулъярах дола

СССР Лаккхьарча Совета Президиумна УКАЗ

СССР-Лаккхьарча Совета Президиумо сонам бу 1986 шера 17 ноябре гергара Москве цхьайттазлагIа хермачча Советски Социалистически Республикай Союза Лаккхьарча Совета яIхлагIа сесса гулъе.

СССР Лаккхьарча Совета Президиума Председатель
А. ГРОМЫКО.
СССР Лаккхьарча Совета Президиума секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1986 ш. 17 октябрь.

СССР Лаккхьарча Совета Президиумо хоам бу цхьайттазлагIа хермачча СССР Лаккхьарча Совета яIхлагIча сессе ух1 тайпачча дешашка хьажа лаьрхIа хилар:

1. 1987 шера СССР экономикенни социальни деГIайоалаяра Паччахьалкхен планан хIоачашъярах.

2. 1987 шерарча СССР Паччахьалкхен бюджетаэн 1985 шерара Паччахьалкхен бюджет хIоачашъяраи.

3. СССР халкъа тIехьошка Комитета баллах.

4. Индивидуальни къьлтара гамента деятельностах должна СССР Закона проектах.

5. СССР Лаккхьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах.

СИХДАЬД КХАШКАРА БАЛХАШ

Сихбена ялат ДIадувш боазк Грозненски районе боахамий механизатораш.

«Загорский» совхозе 4708 геттара тIа хьалиедге лерхI ка бола ялат. Агротехнически эгтара дикагIча деношка из дIадийна даккхара отталь план-график я. Механизаторашна къьлтара овсарле лакха йолаш бол бергбола хьалаш а вIашатIехьдьяьлад. Яхье хьалхабаьннарашта цIе вымполаш ялеш хьан премеши тел.

Царна юкъе эгтара овсаргIа болх бу Матаев Адлана, Солжоев Шамсана, Домбаев Цар агрегаташ тIа цIе вымпеп Цар агрегаташа цIе вымполаш ялеш. Цхьа ди дIадахийтац балха норма дикка тIехьхоачаш ца ден.

Д. ХАЗБУЛАТОВ.

Соцкультбыта объекташ хьалъяра— цахаддаш терко

ДОАЛ ДОАЦА ГIУЛАКХ

ЦIоайла гаьна йоацаш яда Малгобекски района Инарзье, Долакоа, СоагIанча яра юрташ. Массеех шу хьадза цхьан совхоза тхо отделени яр уж. ХIанз уххаза шн боахам ба: М. Горькн цIерагIеи «Малгобекский» совхозаш.

МалагIа хуацIамаш хиннад цу кхаъ юрта бахача наьха социально - культурни хьал тоадара даьхье? Мишта латт наха чуIа фусамаш, клубаш, шкодаш, кIанаш бигтен обществах, тIикаш, амбулатореш, спортивни гIишлош хьалъяра гIулакх?

Из хаттар дир оаха СоагIапчарча юрта Совета исполкома председателга Гандалоев Iайбайга.

— ТIоай кхоачамбоацарех, динца дисарех дувцарга ва, — аьлар цо. — Этара хьалха цIа! мара йоацача культобъектех — юртарча культура цIенах. Из боьбонца тишденад, куй совIга готта а да. Соазка, цун цхьа пеш хьарца, болх ца беш лаьттар из. Iай хьалъе болабаь пен, шелал а этта юкъагIонгар, Бiаьстта чанхбаьккхар болх, цIьабакъда, тIоадал тIалаттарах кирпишкашта тесса вар хIанз а дIаььянаш.

Председателга аьннар баьккар, пенех тIоадал хьаовлар. Ишта дар арахьа. ТIакха фу дар чухьа? Этгара хьалха бIарг тIаотт уйнашта, пенашта хьекхача бисарашта. Уж бабде а безам тIагIорбобаш а да. Дукха ха йоацашн теха нIир хьахьайнай. Зала чу цхьан сабига латт новкъан, белаш, йоаца ардаккан, швабрашн. Хьагучох, уж дIоутае кхы моттиг яц. Да верлагIоалаш ца фойе а. Массех цу хьалха хьалтеха трафареташ стендашн мара кхы хувцадена хIама дац уххаза. Ишта я юрта культура кхувРч. ремонт яьчул тIехьаьгIа...

Указзара заведующи а худрук а лаьрхIа дешар дийца бан, цудуьга боагIа ча тайпара болх вIашатIехьбаккха хан царна. Ледара бодх беш я хоровой, халхара, драматически кружокаш, художественни самодеятельность вIалла йиг ховш а яп. Чахкдувлаш кагирхой вIашагIкхетарап, диспуташ, дешарий конференцеш, викторинаш, конкурсаш. Из дерига а наьката тIа мара дац уххаза. Хьагучох, СоагIапчарча РДК идеологически, культурни балха центр а хинна дIаотта гаьна да.

Кхы дикагIа хьал дац юртарча торговле объекташа а. Къьастта ада деза кхача бохама. №№ 14, 16 йолча тикаех. Уж чухинна помещенеи ремонт е езаш хилар бахьан долаш, кхычкаьа дIаъпьял уж. ХIанз геттара готтача цIенолагIаша йохк кхачан продукташ. ТIакхха фу дьяд хьалха хинна помещенеи тоаяра? Шелг пеелах тегабаь. ХьагIадагIаш. Iа долга биибенна хурга-ьх Малгобекски райпо кулгалхой?

— Юрт вIашагIкхийтача тIикашта ремонт яра сихха новкъостал дергда аьнна дош денпадар райпо председателна С. Мамилова. — йоах I. Гонадаюевас. — Цхьабакъда, гIеттий яьнна топ ма, пайда боацаш дайра уж деташ. Шу дала доал цу тайпара хьал дола.

Хилар тхо кхачан «объектташка» а. Тикаш аьнна цIи яьккхача сим бестаргболаш во я уж. Со готта хилараех даим эшаш дола товараш Дiаотторе моттиг яц. Къьастта бошка бала хинна бакъонах; из 25—30 процента мара хьанца тикашна. Кхы моттиг таш. Наг летъкъ, цхьабараш бераш Iоктуьсаш, балха тIера бухьа Iан Малгобеке маьхх эца ух. Сихха хьаде йиш йолча хIамах йоацаш сагото хиннай.

Юрта юкъе хьалъеш латтар керда йоацча тика. Куклий хама я из дIайолаьь. цхьабагIда, чанхх-м гуш яц. Тхо цига ниЙсдешача хана, ах хьалбаьчу вена тIа багIа ши кхоаца мара кхы дийна хIама дацар ухзаза гуш. «Тха Кодюней» аьзе цIи йоацх цох юртарча наха.

Кхы а да белгалдаккха деташ, бахача нсха аьтгуьв боацаш дIаниIсьяьй юрта торговле объекташ. Юрта йисте бахача наха шиъ-кхоъ километр нийсъ бе беза эшаш йола кхачин продукташ эцар цхьа. НийсачIа хургIацар аьнна хет тайп-тайпарча мотгитташка йоацча йоаца даре каш оттайнча.

Iалаьмате во да юртара наьккъаш. Малгобекера Грозне бода ниъ бехаб, цхьа йолча моттигашка бер къайладалаш кIоагIан доахк. Хьаьта кхыдола наьккаш вIалла дунца а дезан, догIа дийзхача трактор а дIайохаьлац. Асфальт ца буллаш Iанга бохийташ латт юрта юкъе гIолла чанхбола районни центрера Инаркъе бода ниъкъ. ХIанз-м хала-атта дIалел машинаш, бакъда, цхьанийн бутт бакъва фу хургда? Цу гIулакха уйла еш бан-те ДРСУ. М. Горькн цIерагIча совхоза култалхой?

Эсала вIашатIехьбаьккхаб юрта загирхой салоIам, цIендергда спортзалагара дIанийкача хьа гIишлоа яц. Хьаьта дика ховвш да СоагIапча спорт духхасеца раш кIезига боацлга. Уьх тIехьарча шерашца даим районни яхьашка котъюовлаш хьайбагIа совхозера волейбольни команда, цу юртара ва нагирхошта юкъера Европа ча чемпион М. Гатагажев. Хьаьта юрта спортивни гIишло, стадион, тIамира майдашца хилара бехке я юртара Совет, совхоза профсоюзни организаци, районна спорткомитет. Селлара лоарIаеме гIулакх тесса дитад цар.

Кхы дикагIа дац соцкультбыта гIулакхаш лоаллах уллача Доланов а. Юртахошта этгара чIоагIагIа Iаткъача бахьанех цаI да ухзаза насткастта хий лакъаш хилар. Денош, кIиранз дIаух кранткех цхьа тIадам Iо ца божаш, Вордашца, шоай доалахьарча машинашца, мотоциклашца, цхьайолча хаца паччахьалкхен транспортаца хий да ух нах.

— Хий тха доакъазаял я, — йоах Долакоарча юрта Совета исполкома председателна М. Эскиевас. — дицдала доладенна хьунагIара хьастан тоаде деззча дIаихьалад тхо. Ди тIехьа вогIа хинна мара дикалгахьа хувцалуш хIама дан.

Хий ца хилара бехке йолча организацей гIерап яха йолалу М. Эскиева.

Уж я: «Малгобекский» совхоз, межрайводоканал. Цхьабакъда, кIезига бехк бац, исполкома ший а. ВIашатIехьа далад цунна юртарча наьха хьашташ дицденнача кулгалхошкара доагIар хьадеха, молаш долча хин кхомбара нах оарцагIбеха?

СоагIанча санна а довацаш, донкха культура. Ца да юрта. Ухзазара кулгалхо Мамеров Султан ший гIулаех доекаш а дезаш а сяг ва. Хьинаре болх беш я ухзаза тайп-тайпара кружокаш, агитбригада, чанхъювл аэробика занятеш. Цхьабакъда, кхоачамбоацараи а кIезига дан. Ахианара ремонт дина яьяц, кердайьхаац стенгдаш, пхьаташ, лозунгаш, кинофильмаш яьссча зала чу гойт.

Геттара тамаш йолаш хIама да юртара бани, керда беркий беш болх ца беш латтар. Дукха а рузкъа дIадахийта хьалъяь уж доархIаме социально - культурни объекташ цхьанна пайда ца душ лаьт. Цул совгIа, баше корашн, наIарш доходаьд. Хьаьта а ма-хьоастадыдац хий чуздоа йолу малагIча доарзлга дIоахде дезаш да. Проектах из кIора ба. Цхьабакъда, из хьатIаккхулаш паччахьалкхен транспорт дIа-ъса тех начул дикагIа санна гаьна доаддаш IойсаргIча газа линех пайда яйдача.

Долакоара гIадик кюссал мара гаьна яй Инарзье. Юрта да IамаIгIаьлаале, эгтара хьалха бIарг тIаотт хьалъяь яйстелгаяна. Йоацча йоккхача гIишлоех. Из хургдола культура. Ца да. Совхозе а эксплуатаце Iаялга езаш яр из доархIаме объект, цхьабакъда, чанхъяла еза ха тIехьа геттарах хIанзарга яьнай из. ГIишлоехоша дунцачох, уж кIезига культура Ца йистедаларга даха дог дац. ХIана? Материалаш таъац.

— Оаха-м, 7 ноябре культура Ца хьаделарга дог доахаш сценари а кийчъяьяр, дунчха пах а хьайхабар, — йоах цун директора И. Евлоева. — ГIишлонхоша дош денпадар цIей долча деношка юртахошта совгIат дергда, хьина, Цхьабакъда, де дезаш дукха да: ткъа, уйнаш, котельни. ХIанз санна болх бойпа ну а тотъардад объект йистеяккха.

КПСС XXVII съездо белгалдаьккхад социальни политика сага йоахко яра даьхье Iалашмате доархIаме йолга, цох тIиша да Iнлма - технически прогресс сихьяра, эргалонаш яр, вай общество дIаъхьалашкашка сихха гIа банкхар. Из кхета а деш, хьинареrга къахьега деза моттиггера паччахьалкхен, советски органаша, боахамий кулгалхоша. Социкультбыта хьакъеча беча балха биза тIехьожа доаттабе беза партте Малгобекски горкома, горисполкома болхлоца. Соажка духьхал цхьан культура сферне пайда ца эцар дитад 100 заор сом совгIа, цу тайпара масалаш дукха да.

Тахан даьр дувца хI яц, еррига а терго тIаяхйта еза динна дисарашта, хьоачамбоацараша, тIаодал кердад ца дахара.

М. КАРТОЕВ.

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАНХОЙ КОТАЛО

КПСС XXVII съезда, КПСС ЦК июньски (1986 ш.) Пленума решеней нхоачаш а еш республика халъха боа-хане 1986 шера нйс бетта дика толамаш даьхай. Плано-ва заданеш кхоачашъера гlулаьх тоаденнай, общественни производство дегlанхувлара темпаш лакхьеннай, халъха хьал-таро кхы дlахо а товаьй.

Республика экономически социальни дегlаьхар уьх хьохханаша хьахьоно:

	1986 ш. нйс бетта план продукцин %	1986 ш. 9 бутт проценташа 1985 ш. 9 беттаца нйсдича	
Промышленноста продукци			102,8
Машинашъера транспортана моьхьаш			101
Паччахьалкхен капитални вложеней дlа-хьа кхаьъар			104,1
Автомобильни транспортана моьхьаш дlе-хьа кхаьъар			115,7
Промышленноспера къахьегама овсарле лакхъладар:			102,6
Болхлойн гlулакхерча нахьен дукхал			101
Болхлоцна гlулакхерча нахен кигера лаьрхlама эца алани			101
Общественни боахаме колхозаш къахьегамах луш дола аланий			108
Паччахьалкхенни кооперативнин торговле			107
розничнин товарооборот			106
Бахача наха бытови гlулакхан дара объем			104
Бувзама гlулакхан дара объем			

Производства эффективность лакхъеннай, халъха боа-хама доаьлъоша доал дегlа эргадьяккха тоадаь, оттадаь-ча договорех продукци дlа ца ялар 21 мlн. сомага нхоач-чалца кlезигденнад.

Дукха тайлар материальни ресурсаш нхом беш дlа-ахийта йолаьй. Вторични биндалах пайда эцалга лакх-деннад.

Бахха моттигашка аттестаци елга чанхьаьхад, произ-водстве доал дарах бухсоцщах хьахулар дикагlа хилийта-ра тlаерзаяь къахьегам вlашtтехьбанкхарех стимулирова-ни яреи прогрессивни формаш дlайоаржаьяьй.

ГIИЛМАН-ТЕХНИЧЕСКИ ПРОГРЕСС

Республика халъха боахама дерригача доакъошка бал-хаш дьяд болх беш йола предприятеш техничеки даьхье Iалашъяран реконструкцеш еши. Цу гlулакхгага дlаахий-тай 78,8 миллион сома маьха паччахьалкхен капитальни вложенеш, (е дlадахача шера уьх ханача нийсдича 48 процент дегlанхьа). Илма-технически прогресс елга сих-дара юкъеболаьлай 400 совгlа мероприяти.

Машинаш еча предприятеш техничеки боарам лакх-бенна6 автоматически манипулятораши (промышленни ро-боташ) числови программни управлени йола станокаш производствона юкъеболаьлара чотагlа.

Госагропрома предприятешка тоалуш латт тlехе тlера чоагlъяь йола наделенни охтаплаш хьаелеи юхаметтаот-таелгеи.

Производстве кара а ерзаяь 137 кердача тайлара йо-ла промышленни продукци арахеца йолаьлъ, царех вохlI — СССР духхьашха а йолаш.

Из ишта дале а кердя техникен прогрессивни техно-логни производстве юкъеболаьлара планаш нхоачашъяш. «Пищемаш» завода, ремонтно-механически завода, «Агро-лон управление ашыкбетонни конструкцей завода, «Аргунво-промстроя» ашыкбетонни конструкцей завода, «Аргунво-промстроя» ашыкбетонни объединене.

Нйс бетта дикка экономически пайда луш йола ялх ааар совгlа изобретенни рационализаторски предложенни юкъеболаьлай республика халъха боахаме.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Промышленни продукци дегlаахар дlадахача шера цу ханача нийсдича 2,8 процент хул. (хlаьта шера планагlа 4,4 процент хила еача).

Къаьст-къаьстача доакъой даннеш лохегlа доаладу:

	1986 ш. нйс бетта прог-раммин план 1985 ш. нйсдича проценташа	
Мехкадьтта чакхдоаха промышленность		103,3
Химически промышленность		105,0
Машинашъяри металлообработкай		103,2
Хумнен хlу чакйбоакен промышленность		107,1
Гlишлон материалий промышленность		103,9
Ййгта промышленность		106,5
Кхачан промышленность		102,6

Промышленносте къахьегама овсарле 2.6 процент лакхъеннай. Цун чотагlа тlаккийтай 96,4 процент про-дукци.

Индустриальни изделей продукци мехкадьякхкара план 100,4 кхоачашъяй, цу дахьле Нохч-Гlалгlай АССР Министрий Совета чубоагlача промышленносто — 100,3 процент.

Объединенеи предприятеши промышленни продукци мехкадьякхкарех из хьара темпаш дегlаьхарен план кхоачашъяр хьаьхьоно дlахоча даннеша:

	1986 ш. нйс бетта план продукцин процент	1986 ш. 9 бутт проценташа 1985 ш. 9 беттаца нйсдича	
		проц. объем	къаьстаг-ламаш
«Грознефтеоргсинтез» производственни объединени	99,0	103	105
«Грознефть» производственни объединени	102	96	96
Грозненски ремонтно-механически завод	101	104	99
Карабулакски химически реагентий завод	100,9	105	104
«Сенкинефтегеофизерча б о т-ни» производственни объе-динени	105	93	99
Грозненски «Нефтехимзап-часть» яха завод	100,8	104	105
Гудермееки «Нефтехимзап-часть» яха завод	102	2-заа	145
«Красный молот» завод	100,2	100,8	104
СССР 60 шу дикара цlергlа «Оргтехника» производст-венни объединени	105	107	107
«Производатомтика» НПО опытни завод	105	100,2	107
«Пищемаш» завод	91	104	107
Гl. Аугрнев цlергlа «Элек-троинструмент» завод	105	114	110
«Трансмаш» завод	87	103	104
Электромеханически завод	99,8	93	103
Гудермееки медицинскеи ин-струментий завод	103	109	109
Биохимически завод	97	100,3	104
«Гроэнерго районаи энер-гетически управлени	101	98,1	99,4
Нохч-Гlалгlай «Терек» яха мебельно-дачни хlаматаш ю производственни объедине-ни	100,5	112	111
«Союзавтоматстрой» ВНПО опытно - эксперимент а л ь н ы завод	100,5	105	105
Цементни завод	70	90	87
Нохч-Гlалгlай гlишлон уп-равление Грозненски авши-бетона конструкцей завод	100,5	104	100,7
«Аргуводпром» производст-венни объединени	103	110	103
«Чеченнигушводстрой» гlишлон управлене Аргунски ашыбетона изделей завод	102	101,3	104
Хьун боахама министерство «Автосельхозоборудова н и е» ха, опытно-эксперимен-тальни завод	102	101	104
Назрановски трикотажни фаб-рика	104	105	106
Шлейни производственни объединени	105	110	118
Грозненски кога-гlирс бу фаб-рика	101	109	99,6
Грозненски эксперименталь-но-механически завод	99,0	114	108,2
«Чеченнигушстройпласт р а з-лы» производственни объе-динени	102	106	108
Моттигlерча промышленноста министерство	100,6	100,3	98,6
	100,3	106	103

Промышленноста управлени яра структура эргайоа-хаш-тоа-дара кердача хьалашка болх беш я республи-публикера хlара йиьларlола предприяти, ерриг хьаеча продукцех 21 процент кхоач царга.

Республике гlолла промышленни продукце керттера тайлаш хьадар ишта хул.

	1986 ш. нйс бутт гlолла 1985 ш. нйс бетта гlолла нйсдича %	1986 ш. нйс бетта халъ продукци
Электроэнерги — млн. квт/ч.	2011	103
Газ — млн. куб. м	1328	95
Нефтеаппаратура — эзар сом	6884	111
механизированни гlишлоп-монтаж-ни инструмент — эзар	383	107
мехташ — эзар	516	107
трактории прицепаш — эзар	11,1	102
Трансформаторни подстанцеи	1143	100
Электрофотографически аппараташ	1513	85
Хьу хьаара оазр (колхозаш кийчъ-яьр йоацап) — эзар куб. м.	62,9	99,7
пу даьхье:	46,0	104
херх кхоха хьу — эзар куб. м	27,8	94
ардаьх — эзар куб. м	23,7	100,0
мебель — млн. сом	31,2	104
кlпа — эзар тонн		
вlашtгlхетта ашыбетонни конст-рукцеши оатхалаш — эзар куб. м	114,4	95
вlашtгlхетта ашыбетонни конст-рукцеши оатхалаш — эзар куб. м	179	106
цемент — эзар тонн	404	91
чуъкъа дуккалу барзкъаш — млн.	5,5	109
тlехьа дуккалу барзкъаш — эзар	412	122
швейни изделеи — млн. сом	49,5	102
телата кога гlирс — эзар пар	1718	110
яьшка нхьегlаш — тонн	67,1	105
яьшка ненгеи — эзар	18,5	124
шарнирни автоучкаш — млн.	9,0	113
бытовой химс товараш — млн. сом	10,3	109

Мехндьятти, газан, электроэнергин яккхара, херх хьокха хьу хьаароозара, вlашtгlхетта ашыкбетона конст-рукцеши оатхалаш, чурех тlерен барзкъаш, швейни из-делеи хьаяра план кхоачашъяй.

Халъха эша товараш арахецара план тlехкхоачашъяй.

Культурно-бытовой коа-картен эша изделеи хьаяра 6 процент дегlаденад.

Кхаьхьегама овсарле лакхъара нйс бетта план 103,2 процент кхоачашъяй.

Сихха из дегlанхай Карабулакски химически реаген-тий заводе, «Оргтехника» производственни объединене, Гудермеески медицински инструментий заводе, «Союзав-томатстрой» ВНПО опытно-экспериментални заводе. «Терек» яхача мебельно-дачхан хlамаш еча производст-венни объединене, «Чеченнигушводстрой» гlишлон управ-лене, Аргунски ашыкбетона изделей заводе. Цунца цхьана продукци мехкалъякхкара план поставкаш яр а тlехьа дlа-лаьрхlача 98 процент мара кхоачашъяьш, из бахьан до-лаш 34,6 миллион сома продукци дlа ца кхоачаш йисай, хlара йиьларlоа промышленни предприяте договорни дис-циплина толхалаьй. Продукцена поставкаш яра договорни дехкхар кхоачашъера дикка тlехьайисар «Грознефтеорг-синтез» производственни объединений, «Пищемаш» завод, бяохимически цементяни заводаш, Швейни производст-венни объединени.

Тракторни прицепаш, ардаьх, цемент, етта кирпишк хьаяра план кхоачашъяьш.

Халъха эша товараш арахецара план кхоачашъяьяй «Че-ченнигушстроймaтериалы» производственни объединене, Радиотехнически завода, Швейни производственни объе-динене, Грозненски кога-гlирс бетa фабрики, кlхьчар. Цункъа объединенеи предприятеши хlанз а дика доаца товараш лоаттаду торговлена. Хьалхарча дакъе парех я Назрановски трикотажни фабрика, объединенеш: Швейни производственни, моттигера промышленноста ми-нистерство, «Силузтин» художественни промыслей яри, Грозненски Самашкински консервни заводаш.

Промышленносте къахьегам вlашtгlхетта ашыкбетона конструкцеи заводе, Швейни производственни объединени.

Халъха эша товараш арахецара план кхоачашъяьяй «Че-ченнигушстроймaтериалы» производственни объединене, Радиотехнически завода, Швейни производственни объе-динене, Грозненски кога-гlирс бетa фабрики, кlхьчар. Цункъа объединенеи предприятеши хlанз а дика доаца товараш лоаттаду торговлена. Хьалхарча дакъе парех я Назрановски трикотажни фабрика, объединенеш: Швейни производственни, моттигера промышленноста ми-нистерство, «Силузтин» художественни промыслей яри, Грозненски Самашкински консервни заводаш.

Промышленносте къахьегам вlашtгlхетта ашыкбетона конструкцеи заводе, Швейни производственни объединени.

Промышленносте къахьегам вlашtгlхетта пайдане керда методаш хlана а ледара юкъеъкъувлъ. Болх бе-йолаьлийча керда мощносташ реконструкци яьраши тlе-хьадоахаш нарегlзаю материальни ресурсаша хlом бара, дlадодар нlезигдара заданеш хоачашъяь цхьайолча колл-ективаша.

АГРОПРОМЫШЛЕННИ КОМПЛЕКС

КПСС XXVII съезда решенеши Кхачан программа за-даненеш кхоачашъера даьрхlа йола мероприяти чахйбох агропромышленни комплекса къахьегамхоча. Доаддева органий болх эргабоахаш тоабу, предприятештеи организа-цештеи юкъе экономически вlаши гlулакх леладар тlоагlду.

В 1986 шера нйс бетта Агропромышленни комплекс де-гlанхувлара дика хlамаш карагlдийнад. 1985 шерача нийсдича дукхагlа даьяьхад кlз, коартолаш, сом, комсаш, дулх, шура, фуаш, Бальсогlай а а йыьлай а дукхха про-дукташ, хlокхлга алсамдьяьнад, хlаьта но таро екнай бахх бах кхачан продукташца дикагlа lалашбе.

Республика боахамашца дlаддийнар хьунъьяргдолаш лаьтташ тоадаран юртабоахама производствона интенси-фикаци яран тlаерзаяь мероприяташ чахйбох. 1986 шера интенсивни технологегlа 20,6 эзар гектар илата лаьрхlа гурахьа юв культураш, 30,4 эзар га хьажжlаш, 5 эзар га дута дlадийнад.

Хий дехкача кхашка дукхагlа хlамаш дlаюв. Республи-ка хlашшара на болча алатий дика хьийжа чуийдай хlаша а тушдап ларт тlехьа хьаэула культураш.

Республика колхозашка, совхозашка, боахамашта юкъерча организацешка продуктеши хьайбаш уьжжал да: эзар корта

	1986 ш. 1 октябре	1986 ш. нйс бетта центнера оттайбаь октябрь-ча
Доахи	174,7	102
цу даьхье детта доахи	51,3	99
хьанхара	121,0	99,4
жав гаьжарйи	637.4	104
юа тlера оалхазарш	2794,5	92

Колхозашка, совхозашка, боахамашта юкъерча пред-приятешка хьайбаш продукци яккхар уьх даннеша хьа-хьоно:

	1986 шера 9 бутт.	1986 ш. 9 бутт проценташа цент а лч а 1985 ш. нйсдича
Дулх — эзар тонн	17,2	100
Шура — эзар тонн	93,8	103
Котама фуаш — млн.	36,0	120
тха — тонн	2138	100,1

Хьайбай продуктивность лакхъара чотагlа хьахинад. Хьайбай продукташ йоахилга дегlаьхар. 1986 шера нйс бетта хlара кхобабаа iатагара юкъера лаьрхlача соахха цу юкъа лаьккачул 109 килограмм духкагlа льяккай, яхка-ча хlара котама тlехьара гуллаьш — 20 фуъ духкагlа, тха — 0,4 килограмм.

Хьайбай продукташ паччахьалкхенга йохкара 1986 шера нйс бетта план ерригача категорех долча боахамаша уьх бохараме нхоачашъяьй:

	1986 ш. нйс бетта дукхаза-тур а йохкара план %	1986 ш. нйс бетта дукхаза-тур а йохкара план % 1985 ш. нйсдича
Хьайбаш а юа тlара оалха-зараш а (дийна долиш) — эзар тонн	26,8	106
шура — эзар тонн	83,4	102
фуаш — млн.	84,4	107
тха (цlена аьхинг лерхlаш) — тонн	1759	100,9
		100,7

Юрта боахама енна дикка дукха юртбоахама техни-ка, минеральни удобренеш, ялатах етта химически добав-каш.

1987 шерара хьувнъам хьалхлебара дикка духкагlа ор-ганически удобренеш тайсай.

Агропромышленни комплекса кхачана доакъой болх-лоца керттера даьхье, оттабаьча боарамагlа йоагlа кха-чан продукци арахийдай.

Агропрома промышленноста продукци маьхалъякхха-ра боарама нйс бетта план 106 процент кхоачашъяй, планал совгlа маьхалъяьхкхай 7,7 миллион сома маьха продукци.

Агропрома предприятеша продукци маьхалъякхкара план кхоачашъера производства темпаш лакхъяри уьх даннеша хьаьхьоно:

	1986 ш. нйс бетта план кхоачашъ-ра процент	1986 ш. бутт цун про-цент 1985 ш. нйс бетта нйсдича
Кондитерски фабрика	105	103
Ний доаккха завод	104	96
Грозненски консервни завод	96	106
Октябрьски консервни завод	110	80
Ассински консервни завод	96	105
Самашкински консервни завод	114	96
Сунженски консервни завод	102	175
Гlаьлойнски консервни завод	106	71
Нестеровски консервни завод	106	144
Сурхахински укупрочни изделей завод	116	122
«Плодсемпром» трест	2,2 р	88
Сервоводски минеральни хий доаккха завод	106	106
«Ачалучк» яха минеральни хий доаккха завод	75	176
Шуъий промышленноста предприя-теш	100,3	101
Духха комбинат	98	98

Агропрома предприятешка кхачан промышленноста керттерча тайлаш продукци хьаяра хьокхамаш ишта да:

	1986 ш. нйс бетта прогр-ммин план %	1986 ш. 9 бутт. гlолла 1985 ш. 9 бетта гlолла нйсдича %
Дулх, госресурсашкара I-ча кате-горе субродукташ а тlехьа — тонн	12795	95
цу даьхье:		
ков гlирча оалхазарий дулх — тонн	4122	102
колбасни изделеш — тонн	4366	96
госресурсашкара машадьятта — тонн	791	90
госресурсашкара хьаьна нахчаш — тонн	1783	101
мерзача шуъий продукци госресур-сашкара шура лоарlаш — эзар тонн	58,5	103
тlоа — тонн	4026	108
хьаьна кlолдаш — тонн	831	94
консервани — млн. условни банка	131,4	104
кондитерски изделеи — тонн	3815	102
минеральни хий — млн. ахлитр	19,0	146
корта бохабеш доаца малараш эзар дал —	531	137

Агропрома ерриг промышленноть хьаййача къах-ьегама овсарле лакхъара нйс бетта план 104 процент кхоачашъяьй. Из лоарlаяме хьокхам дикка тlехьхоачаш-баьб Сунженски, Нестеровски консервни заводий, «Столич-ный» яхача кафетере, Сурхахински укупрочни изделей завода. Йий доаккхача завода, Гудермеесски Ножай-Юртовски кхачан комбинатий коллективаша.

1985 шера нйс беттача нийсйича агропрома ерринача промышленноста къахьегама овсарле 2,7 процент лакха-гlа я.

Кхачан программа кхоачашъера lалашо еш доала доак-ъош дегlанхувлара дlаахийта капитальни вложенеш 103,3 миллион сома маьха я.

Хьалъяьй 0,2 эзар хьайба чуоттаде таро луш йола помещенеш, дийнахьеи буси 65 тонн хьайбашта лаьрхlа доакъар чакхдоакхкаш йола цехаш, 3,8 эзар кубически метр силоса сенажи йоалара лаьрхlа боа.

Хий дуллаш доаг 670 гектар лаьтта эксплуатаце дlа-денна6. Мелиоративни гlишлоп хьалъяьр 11 миллион сов-гlа сом капитальни вложенеш дlаахийтай.

ТРАНСПОРТИ БУВЗАМИ

Къулбаседа-Кавказски машинзаьхьа Грозненски отделене халъха боахама моьхьаш дlа-хьа даьхьара — 102,7 процент.

1985 шера нйс беттача нийсдича моьхьаш 4,1 процент дукхагlа дlа-хьа дийнах уьх шера цу юкъа. Отделене вlашtгlа а елла дlаахийтай 9,6 эзар деза моьхьаш тlадола поездаш. Айхха моьхьаш тlадоттарах 3,7 эзар вагон кхы-чаъьа хьоаж йиш йолаш муъхьалийтай. 1985 шера нйс беттагlа нийсйича дийнахьеи буси юкъера лаьрхlача доко-мотива балгге овсарле 2,2 процент лакхъеннай, вагона оборот — 7,0 процент, вагона балга овсарле — 7,4 про-цент. Цунца тхана дийнахьеи буси юкъера лаьрхlача ло-комотива балха овсарлеи план духхьал 94,0 процент ма-ра кхоачашъяьяй, вагона оборота ар — 88,6 процент.

Юкъера автомобильни транспортаца моьхьаш дlа-хьа даьхьара 1986 шера нйс бетта план 101,5 процент кхоа-чашъяьй, хlаьта грузооборота план — 84,3 процент, пас-сажираш дlа-хьа бигара план — 89 процент, легкови так-сешца никъ бара план — 98,1 процент, 1985 шера нйс беттача нийсдича юкъера автомобильни транспортаца моьхьаш дlа-хьа нхаьъар 15,7 процент дегlаденад. Бувзама предприятеша продукци арахецара нйс бетта план 101,2 процент кхоачашъяьй. 1985 шера нйс беттача нийс-дича 3,9 процент лакхагlа я. Радиоточкаш дегlанхувлара нйс бетта план 100,1 процент кхоачашъяьй, дlадахача шерарча нйс беттача нийсдича 3,3 процент дегlа а доагlаш. Городской телефонни станцеи тlаьхьара нйс бетта план 98,7 процент кхоачашъяьй, хорташка телефонни, станцеи тlаьхьегар — 100,2 процент.

КАПИТАЛЬНИ ГIИШЛОШ ХЬАЛЪЯР

1986 шера нйс бетта 163,0 миллион сома керттера фондаш болх бе йолаялийтай. Республике хьал я ях эк-плуатаце дlаеннай кхьайола промышленни а социально-культурни гlулакхашта а йола доарламе объекташ. Пайда йийнаб 272,7 миллион сома маьхерча паччахьалкхен капи-тални вложеней, дlадахача шера нйс бетта йийчуул 2 миллион сома маьха духкагlа.

Подрядни организацеша цюй инзала гlишлон - монтажни балхаш дара план 103 процент кхоачашъяьй.

Цу даьхье:

Нохч-Гlалгlай гlишлон управлене	— 95
«Гроэтрубопроводстрой» тресто	— 120
«Чеченгагроирмстрой» объединене	— 98
«Чеченнигушводстрой» гlишлон управлене	— 97
НПАССР Минводхоза подрядни организацеша	— 102
«Чечнитаэстрой» тресто	— 100,8

Керттера фондаш болх бе йолаялийтара задани кхоач-чаш ца еш йисай. Хlама а тlехьа моттигаш нийсйу цlаьш объекташ хьалъяьлаялеяьь материальни, къахьегама ре-сурсаш дуккача объекташтка дlа-са а хьежаеш. Объекташ хьалъяра хаиаш оттаьча нормативаш тlехьайоах.

Цхьайолча гlишлоп-монтажни организацеша балхаш дара, къахьегама овсарле лакхъара гlишлошка дlадодар кlезигдара 1986 шера нйс бетта план кхоачашъяьй.

КЪАХЬЕГАНХОЙ ВАХАРА БОАРАМ ЛАКХБАР

КПСС XXVII съезда шийтталагlча пятилеткана бел-галъяьккхача социальни программага хьежжа къахьегам-хой хьал-таро культурни боарами лакхара къахьегача республике планагlа ма боагlдара болх бу. Къахьегама хьалаш дикагlа вlашtгlхьалхара гlулакх ду. Общественно-пайдане къахьегама наг юкъеболаьлара лакхлуш латт. Беркига хьаййача болхлоца, гlулакхерча наха нйду ала-пеш лакхденнад.

1985 шерарча нйс беттача нийсдича халъха боахам, ишта промышленносте, гlишлоп еча, бувза дегlтача, кхы-ча отраслей доахъошка а.

Илма-техкама, конструкторски организацей болхлоца алапи далар кердача хьалашка гlишлоп-монтажни да-лаьрхlа-дlахоьош да. Алапеш тlаккийтад промышленноста объединенеша, ор-ганизацеша, предприятеша болх беча мастераша. Швейни кога гlирс беча промышленноста болхлоца дукхаха шерашка къахьегарах совгlаташ теиен бийсанар-ча хlона болх барах алапи тlатохеи оттадаьй.

Белгалъяьха мероприяташ, къахьегама коллективаша дахьхачуун чотагlа кхоачашъергlа. Потребление обществен-ни фондашкара дlалуш дари льготаши дукхагlа хиннад.

Паччахьалкхенни кооперативнин торговле розничнин товарооборот юкъара кхача тlехьа дlалаьрхlача уьх шера нйс бетта 650 миллион сом хиннаб, вlаши духьала нийс-деча маьхашка диллача, соахха цу юкъа хинначуу 7 процент духкагlа. Паччахьалкхени кооперативнин торгов-ле розничнин товарооборота план юкъара кхача а тlехьа дlалаьрхlача уьх шера 9 бетта план 100,5 процент кхоач-чашъяьй.

Республика керттерча мах беча организацеша рознич-ни товарооборота план кхоачашъяр хьаьхьоно дlахочу даннеш:

млн. сом.

	1985 ш. нйс бетта това-рооборота йодаьяь.	1986 ш. нйс планал бетта нйсдича %
Моттигера торгаш	197,3	100,3
Юкъара кхачан управлени	21,0	102
«Грознефть» объединене УРС	46,0	101
«Грознефтеоргсинтез» объединене ОРС	24,2	99,0
Кlулбаседа - Кавказски машин-заьхьа Грозненски отделене ОРС	17,2	100,8
Ассинский	5,6	101
Автекоупечатьь	2,6	102
Нохч-Гlалгlай книготорг	7,9	99,9
«Союзечать»	19,4	107
НПАССР Агропром	6,9	101
«Орбита» яха фирменни тика-салон	1,6	101
«Чеченнигушрыба» объединени	239.7	101,5
Потребкооперации		

Уьх шера нйс бетта дlадахача шера уьх ханача нийс-дича бахача нахага 3 процент духкагlа дулхи ноа тlара оалхазараши дехкад, ишта 1 процент духкагlа машади-та, 9 процент генарий дьяьта, 3 процент шенар декад.

Моттигера промышленноста предприятеша торгови сете дlадахийтад 32,4 эзар сома маьха халъха боахаме эша товараш, из 1985 шерарча уьх периодана нийсдича 6 процент духкагlа хул.

Дегlанхай бахача наха бытовой гlулакх дара сфера. Быта служба 1986 шера нйс бетта бахача наха 21,5 мил-лион сома маьха гlулакх даьй, на 1985 шера уьх ханаче нийсдича 6 процент духкагlа хул.

Бахача наха гlишлоп хьалъяьра паччахьалкхен желе-нешкара 27,0 миллион сом дlадахийтад. Хьал а дьяьта-нешкара гlулакхеа эксплуатаце дlаденнад 91,3 эзар квадрат-ни метр йола цlенош.

Бахача наха цlеноп хьаллара план 101 процент кхоа-чашъяьй. Ерригача паччахьалкхен, общественни, коопера-тивнин предприятеши организацеши, жилищно-гlишлоп хьалъяьра а тlехьа дlалаьрхlача, ишта колхозашка бе-кооперативаш а тlехьа дlалаьрхlача 99,2 эзар квадратни метр хача наха цlеноша лаьрхlа 99,2 эзар квадратни метр эксплуатаце дlаеннай гlишлоп 2168 дешаршхоча лаьрхlа школаш, ишта, планагlа лаьрхlача 620 ортош мара йоа. 720 бера лаьрхlа деша даха ха йоацача берий учреж-деней хьалъяьй.

Юкъара дешарен профессиональни школаша лера-гlа кхоачашду реформа керттера ростомаш.

Кердача дешара шера юкъара дешара школашка де-шаш 251 эзар саг ва. Лаьккерча дешара заведеней 3 шаш 251 эзар саг ва. Лаьккерча дешара заведеней 3 шаш эзар саг дlаийдан, юкъерча лаьрхlача йолча деша за-веденешка — 4 эзар саг.

Профессионально-технически училищаша 1986 шера нйс бетта 11 эзар къона квалфицированни болхло кий-вала. Ишта училищашка 14 эзар саг дlаийдан, царех 9 эзар совгlа саго дийша йистеволача хана профессеца юкъера образовани йоаккхарlа.

Унахlоно лорайра даьхьа а дlаха дегlаденад. Боль-ницешкен дарбан-профилактически организацешкен 3,5 пачча лорш 10 эзар гаргга юкъера медицински персонали я болх беш. Республика городаннкен юртаюкен дегар-хошта гlулакх деш 8,7 млн. экземилар книжни фонд йола 484 массови библиотекаш я. Ишта 397 кинуотановка я болх беш.

1986 шера 1 октябре республике баха наг 1234 эзар хилар.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ.

Серго Орджоникидзе вай 100 шу дузаш

ПАРГIАТО ЕННАЧУНГА А ДОТТАГIЧУНГА А— ДУКХАВЕЗАЧА ОРДЖОНИКИДЗЕГА ГIАЛГIАЙ ХАЛКЪАГАРА

(ДIаходоар. Долалур 16-га октябре вранавнача «Сердало» тIа).

А, уж тIехьара калонаш яцар — 1918 шера августе хинна контрреволюционни мятеж йохаяр. Бокъонца йола халонаш кхело кийчье маца Волгальпар. ТIагIергаш, ма даггара юхекхоацар — яр деннинчий бандаш. Массе оагIорахьара цIеча. ГIалгIайченна го беш. Іоохкаелар дагахь сан сан морташ. Цу бирсаца а кънъача а хана большевикий Советаш бакъан латтача кровсама, са ца кходелг тешаме хилара низ, денал мичахьара дахьар пламигача халкъо? Хьамсара бьлча, са дехка майра вола рыцарь — тIаргIар малаш хойташ хиннача цу халача шера тха дегаш а денал а урауртдар хьо вар.

Цунна, тамашнеча Сергоча, хьанат — тхерам яхилга фуд, тIом болча хана шоь еттача-пюрчех цо корта лечъкъабаг, снарядаш лелхарах узаяра вуладаар. ТIема ахьгара-кхераме йолча моттигашка-из эгтара хьалха вар, тIом кхоачалуш массарел тIехьажIа. ДIаводар. Кхерамела йолча моттиге — массара а Серге ше водар. Юхатоха халла бола хьерам тIаэтта моттиг-ницъеъача, цига ше кхъаь-ваттар дехаш кулар из.

— Къонах ва! Бокъонца вола къонах! — безаме оалар цхьаъар.

— Лом да, лом! Бокъонца дола ном! — цецбувар воважаш.

...1918 шера октябрь болалуш дар из. Шийна езаеннача Наьсарерча кремостерча бIаь цу даьннача хьеха кIал гIалгIай — къахьегамхошца къамаьл дир цо, тIабоагIача кхерамах лаьца. ЦIаьххьа из митинг йолча, говраш тIа а багIаш, эпсараша цига бозабир хинна — пIелхаьа гIалгIай полкера нах. Немцашца машар бьвьул тIехьа-гIа йохьалъар из полк, бIухоь цо-цоаь — цIабхийтар. ГIалгIайчене уж юха цIабхIиргаш-чул тIехьагIа дуккха хIама хоьш боаца пачхьаь хинна салтий Іеха а бьв, цIаьх юхь а тIом кIашагIа а елла, шоашта яцача моттиге из хьожае, шоай контрреволюционни уйлаш шоай гIертар контрреволюционни элементаш. Бакъда, шоай дагадар, цу техьачу нахага духхьал дIаала. Бакъдар а тIехьашкахьа, цу пIтам юкъебехкараша. Шоай монтрреволюционни тийша-болу цу наха дIа ца боаний-та гIертар, салгIашбоь а тIехьа-ьинначу дагадар, гул а денна Терски Совнаркомагара хьалъеа дезаг, вой пюл цIайийра а йохьа-ьь ГIалгIайчене а, юкъагIа доагIаш доаца ахча.

Ишгта, Сергос къамаьл дена, тIаера из «пюл». Из енай-сназ терхал ца деш, шиЙ къамаьл деш вар Сергос. Из тийшаболг а юхьрам а хьетабь нах чIоаIаIа-ГIа Сергона гонахьа хьотабе-лар. Нах тIехьа баха гIерташ цIетIарг детташ яр «пюл». Хьанат могагIдар Сергос дIаьдолаьь-ъъамаьл юкъагIдаккха, цун уйла йохаг? Провокатораша детта цIогIаргIар ю гIаьш а та боозаш санна шиЙ къамаьл дора цо. Ше къамаьл лаь ваьнначул тIехьагIа, наха юкъье да чажкабанна шийна — тIехьача гIертача бандиташка хьаттар: «Шоаьа бу эш?» — «ТIехьа доагIа аччча хьаьдав, — команДах санна цIогIаргI техар эхь дайнаьр. Духьхьал дIа-ваьна аьлар Сергос: «Оашош гIулакх дош воагIачунгара дех оаш ахча». Бандиташа гIар-айбир. Серго кхераве гIерташ. Пен санна чIоаIга кхотадена шоай бьвчача гонахьа дIаэтта, цу пийса боацча кхьоссамах фу хургда-ьхоуI, аьнна хеташ латтар адам. ТIакхха ше кхераве гIийртачарна жоп луш, ли къовкъаш санна цу майда тIа гIолла дIадьъяьар Сергой деналл дола дешаш: «ТIхо, большевикаш, цIакхха а цхьанна а хIамаех цхийра-дац с кхера а хургдац, дала укхазара?». Цо юхьдуьхал дьча майрача къамьало, болат санна чIоаIга йолча цу сан ювмало, цун эгIашка сайрдальнна хьежача кулгара бIагIаша бохабь, шоашт фу леладу ца хови, ше-ше тIехьанначъа лоацаш, бьвнд дIабIахьа! бандиташ.

— Къонах ва! — гIадьъга кхайкъар майда.

— Лом да, лом! Лом, бокъонца дола лом!

Митингера дIаахар «полк». Шоашта цо дэь хьь юхадеккар дуьхьа Владиканкавказ из юхавоаш из лапа дагалъьлападар цун кулгалхошц. Из тайна, тийшаболг наха ялна кхетабу, цудухьа тхона ланнар Серго цхьаь дIавахийта. Шоайца вайад яь а доацаш, вайсаьнаш, Серго тIахай-на машина тIехьавалоелар.

МоастагIа IалъьмаТе тийшаболг боаллаш-ьа, оаха наькъавоаккхарга хьо, — аьлар цар цунга.

Хьалхагта цо дехар дир тхога, ше цхьаь дIавахийта аьнна, тIакхха эгIашкха а тхога ше а гIертар, баьъьа-оаьош яхачун тIехьара далаьнзар тхо. Ийса а далаьнзар. Дошлакхий-Юрта наьъьа Внеш хьежаш тIечъкъа-бандиташ. Серго наькъавоакхаш хинна духха нах бIарга а байна, хьалхагта цар ладьлар уж нах да-ьъа а лелхабь, из веза хьаша ма-ъа. Хоза пийсбенна дIа а этта, ма дагара шоай гонахьа тIелалъар тхона ше-ше тIаша. ТIох хьожайнар. баьъда, доханзар. Автомобила чу хьал а гIетта, геъо хьа а ца доаннхаш, цIогIа-ьъ хьийда тIоаIагIа-ьъ. Бандитна ЙIаь-хьежаш латтар Серго. Цунна бIарахьежаш латташ доча тхох ийьаннена а магазнар цIа тIехьашкахьа, из ца ду пIтам юкъебехкараша. Йоай монтрреволюционни тийша-болу цу наха дIа ца боаний-та гIертар, салгIашбоь а тIехьа-ьинначу дагадар, гул а денна Терски Совнаркомагара хьалъеа дезаг, вой пюл цIайийра а йохьа-ьь ГIалгIайченна а, ГIалгIай доагIаш доаца ахча.

Ишгта, Сергос къамаьл дена, тIаера из «пюл». Из енай-сназ терхал ца деш, шиЙ къамаьл деш вар Сергос. Из тийшаболг а юхьрам а хьетабь нах чIоаIга-ГIа Сергона гонахьа хьотабе-лар. Нах тIехьа баха гIерташ цIетIарг детташ яр «пюл». Хьанат могагIдар Сергос дIаьдолаьь-ъъамаьл юкъагIдаккха, цун уйла йохаг? Провокатораша детта цIогIаргIар ю гIаьш а та боозаш санна шиЙ къамаьл дора цо. Ше къамаьл лаь ваьнначул тIехьагIа, наха юкъье да чажкабанна шийна — тIехьача гIертача бандиташка хьаттар: «Шоаьа бу эш?» — «ТIехьа доагIа аччча хьаьдав, — команДах санна цIогIаргI техар эхь дайнаьр. Духьхьал дIа-ваьна аьлар Сергос: «Оашош гIулакх дош воагIачунгара дех оаш ахча». Бандиташа гIар-айбир. Серго кхераве гIерташ. Пен санна чIоаIга кхотадена шоай бьвчача гонахьа дIаэтта, ц

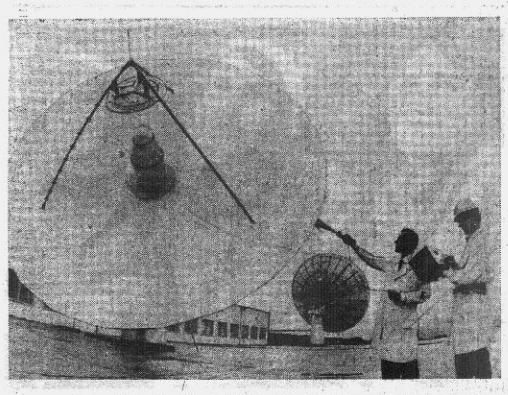

Дальневосточни форда паровоздстве болх бе йоланеиай КОСПАС — САРСАТ яха система. Цун новкъостаца сяяха ха йиш я хатар хиннаца немай, самолетий бокъонца йола координаташ. Спутникоп бувзама антеннашна гIолла аварийни сигналаш Дальневосточни форда пароходстеа информаци дIаийеча пункте яхоач. Лаьттарца станне хьаийца даннеш ЭВМ-гIа — чанхйох, гIанкха азари хиннача моттигах бола хоам сихха Москве СССР лехама-координационни центре дIалу.

Хатар хиларах йола сигналаш спутниниаца хаттеча сяяха ха йиш я хатар хиннаца немай, самолетий бокъонца йола координаташ. Спутникоп бувзама антеннашна гIолла аварийни сигналаш Дальневосточни форда пароходстеа информаци дIаийеча пункте яхоач. Лаьттарца станне хьаийца даннеш ЭВМ-гIа — чанхйох, гIанкха азари хиннача моттигах бола хоам сихха

СУРТА тIА: спутниноани бувзама антеннаи эфирага «ладувIаIIаш» да.

С. КОЗЛОВА сург. ТАСС фотохроника.

Къахьега ца ловрашца—лира къовсам

Сутарал

Малгобекски района «Алханчуртский» совхоза комбайнер М. Ахриева иза йоаллаш ма немай, самолетий бокъонца йола координаташ. Спутникоп бувзама антеннашна гIолла аварийни сигналаш Дальневосточни форда пароходстеа информаци дIаийеча пункте яхоач. Лаьттарца станне хьаийца даннеш ЭВМ-гIа — чанхйох, гIанкха азари хиннача моттигах бола хоам сихха

Цу сарахьа совхозе дIаиганзар М. Ахриева иза болаца техника, шиъ коа дIаотабийр. Массеки ди дальча мара Малгобекски МВД болхлочун бIарг тIеотгIанзар цунна. Иза гIасаяча комбайн дIа ца ца йиъара бахьан малагIа да хьа дагахьа дIакоаявалар мидицинер. Буккер чу хьежар: цу чу нердача хьунъхьама йиъ центрер хиллал хьа дар.

Суд «Алханчуртский» совхоза конторе хилар. Цига дийнар М. Ахриева ше йоаллаш да волча комбайн. Буннер чу иза нийселаре бахьан.

— Берригаш дIабакъахуьу тIехьагIа юха а тхай тIа вахлар со, — аллар ца. — Ахриев Малгобекски МВД болхлочун бIарг тIеотгIанзар цунна. Иза гIасаяча комбайн дIа ца ца йиъара бахьан малагIа да хьа дагахьа дIакоаявалар мидицинер. Буккер чу хьежар: цу чу нердача хьунъхьама йиъ центрер хиллал хьа дар.

Суд «Алханчуртский» совхоза конторе хилар. Цига дийнар М. Ахриева ше йоаллаш да волча комбайн. Буннер чу иза нийселаре бахьан.

— Берригаш дIабакъахуьу тIехьагIа юха а тхай тIа вахлар со, — аллар ца. — Ахриев Малгобекски МВД болхлочун бIарг тIеотгIанзар цунна. Иза гIасаяча комбайн дIа ца ца йиъара бахьан малагIа да хьа дагахьа дIакоаявалар мидицинер. Буккер чу хьежар: цу чу нердача хьунъхьама йиъ центрер хиллал хьа дар.

ТIехьагIа тучадьлар М. Ахриев хьамата вахьаяхьа сутарал йолга. Котамашта тасса хIама доаллаш из висар яхар хаар дар, соавка совхозе цунна хьалгIаь чу Заяев Дениевич тIеIаьгIа Малгобекски райзаготконторе дIачудала а теар.

— Зуламхочоа тIаIазар дац, — йоах Малгобекски райпа прокурора Г. Мозгина, — из яхьча таIпара хида а йиш яц. Ишта хуьрга да хьарамча рузнъана тIадолта назъкъаш мел лехарагIта. Цхьабакъа, со душа гIеторг из дац. Со цецдахьнхар «Алханчуртский» совхоза нуглалхой, партийни организаше, коллектива реанце, йхьанкха хIама ца хилча сан на 'Iийра уж. ХьахтагIе а дIаьлнадар царга совхоза конторе 15-ча сентябре суда вызезиной заседани хуьрга, вьина. Тхо дIакъахьа, цаховни нийсенна ших сагмара кхы адам дацар эале. Директора нов. Минкова кабинета наIарах тIеIа боаллар, хIанча партконо секретаи М. Точиев нах тIехьабахийча мара хьаанзар. Ишта дар гIулакх: наха правови ихетам балара духьа ях заседани яьссача вале чанхьяьлар.

Нийса да Г. Молозина яхар. Мишта ихетае еза Манкиева, Точиева, хIабола совхоза нуглалхой, коллектива позици. Дуйнхача шеранна шоашта уллув болх бен хинна сар хаприахьана новкъа валарах, из бекотколие оаарах дог лаза хиннабар уж. ТIанкха мишта ихетаде деза хIама да ихай тIа хьа ца хьоханаш духха кIанда йиъара яхнIга. БIарган дайна хиннаб цига тIадьхьам доаттабе бекарар. Кхы а да царна бехк бе бахьан — М. Ахриева комбайн шиъ коа дIатабийр. Милнце болхло сардагIа-вашна кепаре, ишттта сага да ца йоалле.

Суда хетачох, терцам тIа ца бохийтаи дутаргдар цу тейпара хIама партс Малгобенски горкома, РАПО хулгалхоша.

Цхьаболча боалхамий куллалхошта хац шоаш доал де. Цох пайда эц кулга пIена боанача наха. Ишта хиннад «Малгобекский» совхозе а. Цига хиннача директора Ш. Апазовна хайнадац жалу Р. Алерое зуламхо волга. Иис зэар сом гаргта зе даьд цо боахама, 213 устагIа кхе балийтаб е лочкъабабъ.

Дуккхаенгта гора Р. Алероев бу саг бар. Корта бохабеча малагра ваьина, шийга доал де хьаденнача жа Iулга да ца хьожаш лелар из. Цхьабакъда, цхьанне денал таанзар чурвашнача зулламхочоа ниъ бехка. Из мишце органий гIулакх да, аьина юстарбабдар уж.

Къа па хьегаш е шоаш хьегача къих доагIачул совгIа рузнъа Iалаше гIерта нах IезнигIа бац Малгобенски райпа прокурора Г. Мозгина, — из яхьча таIпара хида а йиш яц. Ишта хуьрга да хьарамча рузнъана тIадолта назъкъаш мел лехарагIта. Цхьабакъа, со душа гIеторг из дац. Со цецдахьнхар «Алханчуртский» совхоза нуглалхой, партийни организаше, коллектива реанце, йхьанкха хIама ца хилча сан на 'Iийра уж. ХьахтагIе а дIаьлнадар царга совхоза конторе 15-ча сентябре суда вызезиной заседани хуьрга, вьина. Тхо дIакъахьа, цаховни нийсенна ших сагмара кхы адам дацар эале. Директора нов. Минкова кабинета наIарах тIеIа боаллар, хIанча партконо секретаи М. Точиев нах тIехьабахийча мара хьаанзар. Ишта дар гIулакх: наха правови ихетам балара духьа ях заседани яьссача вале чанхьяьлар.

Нийса да Г. Молозина яхар. Мишта ихетае еза Манкиева, Точиева, хIабола совхоза нуглалхой, коллектива позици. Дуйнхача шеранна шоашта уллув болх бен хинна сар хаприахьана новкъа валарах, из бекотколие оаарах дог лаза хиннабар уж. ТIанкха мишта ихетаде деза хIама да ихай тIа хьа ца хьоханаш духха кIанда йиъара яхнIга. БIарган дайна хиннаб цига тIадьхьам доаттабе бекарар. Кхы а да царна бехк бе бахьан — М. Ахриева комбайн шиъ коа дIатабийр. Милнце болхло сардагIа-вашна кепаре, ишттта сага да ца йоалле.

Суд «Алханчуртский» совхоза конторе хилар. Цига дийнар М. Ахриева ше йоаллаш да волча комбайн. Буннер чу иза нийселаре бахьан.

— Берригаш дIабакъахуьу тIехьагIа юха а тхай тIа вахлар со, — аллар ца. — Ахриев Малгобенски МВД болхлочун бIарг тIеотгIанзар цунна. Иза гIасаяча комбайн дIа ца ца йиъара бахьан малагIа да хьа дагахьа дIакоаявалар мидицинер. Буккер чу хьежар: цу чу нердача хьунъхьама йиъ центрер хиллал хьа дар.

ТIехьагIа тучадьлар М. Ахриев хьамата вахьаяхьа сутарал йолга. Котамашта тасса хIама доаттабе бекарар. Цига дийнар М. Ахриева ше йоаллаш да волча комбайн. Буннер чу иза нийселаре бахьан.

— Берригаш дIабакъахуьу тIехьагIа юха а тхай тIа вахлар со, — аллар ца. — Ахриев Малгобенски МВД болхлочун бIарг тIеотгIанзар цунна. Иза гIасаяча комбайн дIа ца ца йиъара бахьан малагIа да хьа дагахьа дIакоаявалар мидицинер. Буккер чу хьежар: цу чу нердача хьунъхьама йиъ центрер хиллал хьа дар.

Суд «Алханчуртский» совхоза конторе хил